

ALŪKSNES NOVADA IZZINĀŠANAI VELTĪTS SEMINĀRS

Saulvedis Cimermanis

2014. g. 30. oktobrī Alūksnes novada pašvaldība sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju un Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmiju noturēja mācību semināru novadpētniecības darba pilnveidošanai. Sannāksmē piedalījās pašvaldības, kultūras un tautas namu, bibliotēku, muzeju darbinieki, pedagogi, novadpētnieki. Semināra lietderība pamatojās pieredzē, kas gūta, gatavojot zinātniskas konferences un grāmatas par novada kultūrvēstures jautājumiem.

Akadēmiķis Ojārs Spārītis raksturoja Alūksnes novada arhitektūras un mākslas vērtības, uzsvēra to dziļākai izzināšanai izmantojamo pirmavotu pavērtās iespējas. Viņš atzinīgi vērtēja novada izglītības un kultūras darbinieku sadarbošanos ar abu minēto akadēmiju zinātniekiem, iesaistīšanos pētniecībā un publikāciju gatavošanā. Novados dzīvojošie pētnieki būtiski papildina akadēmisko iestāžu darbinieku devumu, nereti bagātina mūsu zināšanas ar jauniem faktiem un atziņām.

Žurnāla "LZA Vēstis" atbildīgais redaktors Arno Jundze stāstīja 1) par apgāda izdota-

jiem "Letonikas bibliotēkas" sējumiem kā par Latvijas novadu kultūrvēsturisko jautājumu skaidrotājiem, kas balstās galvenokārt uz nepublicētos pirmavotos atrodamo, 2) par žurnāla tematiskajiem laidieniem, kas veltīti lībiešu vai Sēlijas problemātikai un svarīgām zinātniskām norisēm (akadēmiķa Šēgrēna 1846. g. ekspedīcijai, 1896. g. pirmajai Latviešu etnogrāfiskajai izstādei, dzejnieka, tulkotāja lībiešu kultūras darbinieka Jāņa Prinča 200. gadadienai u.c.).

Socioloģijas doktorante Santa Daume puda sākotnējās atziņas par novada jauniešu interesi un zināšanām par malēniešu izloksnēm, Malēnijas kultūrvēsturiskajām vērtībām un savdabībām. Pētījuma galvenie avoti — novada bibliotekāru aptaujā un sarunās ar jauniešiem iegūtais. Jauniešu intereses nodināšanā un attīstīšanā veicams liels darbs, tostarp skolās dabas zinību, ģeogrāfijas, latviešu literatūras, valodas un vēstures stundās būtiski jāpaplašina stāstījumi par novada dabas un kultūras vērtībām, jāattīsta novadpētniecība, jāpublicē grāmatas un raksti par šīm vērtībām.

Akadēmiķis Saulvedis Cimermanis mudināja rūpīgi aprakstīt (protokolēt) un fotografēt norises, kas notiek bibliotēkās, kultūras un tautas namos, muzejos, novadpētniecības pārgājienos un citur (kas un par kādiem jautājumiem uzstājas, ko stāsta, rāda, kādus priekšnesumus sniedz u.tml.). Šie apraksti (protokolējumi) un attēli būs paliekoši vērtības avoti par to, kas mūsdienās notiek novadā, kā iedzīvotāji domā, par ko rūpējas. Ja salīdzinām ar pagātņi, — šādi fiksējumi būs līdzvērtīgi unikālajiem draudžu aprakstiem, kādus pēc doktora Otto Hūna ierosmes un jautājumu lapas 19. gs. sākumā uzrakstīja evaņģēliski luterisko draudžu mācītāji.

E. Glika Alūksnes Valsts ģimnāzijas skolotāja Gunta Tuča, pirmavotu izpētē balstot, dziļi analizēja radošo novadnieku dzīves un darbības iespējas. Viņa stāstīja par savu pieredzi alsviķieša — mākslinieka un sabiedriskā darbinieka Jāņa Krēsliņa izaugsmes izziņāšanā, par Krēsliņa fotografējumiem, lauku sētu ainavu, celtni, iedzīvotāju apģērbu un cita zīmējumiem, kas tapuši Latvijas dažādos apvidos un 1896. g. eksponēti pirmajā

Latviešu etnogrāfiskajā izstādē Rīgā. Latvijas valsts vēstures arhīva dažādos fondos, Latvijas Nacionālajā vēstures muzejā, Rīgas mākslas muzejos saglabātie dokumenti, latviešu 19. gs. periodikā atrastais pārliecināja par bagātībām, kas glabājas Latvijas avotu krātuvēs un noder novadu kultūrvēsturisko jautājumu skaidrošanai.

Akadēmiķe Dace Markus iepazīstināja klausītājus ar publikācijām, kurās runāts par malēniešu izlokšņiem un to izziņāšanas aktualitātēm. Viņa uzsvēra šo izlokšņu kultūrvēsturiskās un zinātniskās vērtības, sabiedrībā augošo interesi par Malēnijas savdabībām. Lai mūsdienās teiktajā vai rakstītajā par tām nerastos kļūmes, rakstītājam vai runātājam nepieciešams rūpīgi iepazīties ar līdzšinējās publikācijās paustajām atziņām.

Referātiem sekoja daudz jautājumu par avotu krātuvju konkrētu fondu saturu, izmantošanas iespējām un metodiku, par dokumentu valodu, rakstību un citiem pētniecības prakses jautājumiem. Pašvaldības un abu akadēmiju sadarbšanās turpināsies.